

BIBLIOTECA

8098 ~~7812. B.~~
varia

Volum Nr. 4770

Secțiunea

XXX 28

Raftul

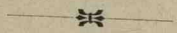
F

FUNDAȚIUNII UNIVERSITARE

CAROL I.

B255794

DIN
ISTORIA CONTIMPORANA
A
ROMÂNILOR

GENERALUL FLORESCU

DE

G. I. IONNESCU-GION

BUCURESCI

TIPOGRAFIA THOMA BASILESCU, CALEA VICTORIEI, 29.

1894.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

BUCUREȘTI

COTA

88 098 varia

RC 13/03

B.C.U. Bucuresti

C104257

Memoriei

Generalului Florescu

Conferință ținută în ziua de 4/16 Decembre 1894, în palatul Ateneului din București.

GENERALUL FLORESCU

Un mare poet a ȃis : s  lăsăm timpului sarcina de a pune pe fiă-care la locul lui. Timpul e un mare magistru, care or nduesce lucrurile cu ad nc  in telepciune.

Cu alte cuvinte, Domnilor,  i poetul, ca  i ori-ce cug t tor, vede c t de gre  este a a e a, îndată după m rte, la locu- i legiuit, în Panteonul istoric al unei na iunii, pe un om ale c ru  fapte a  ridicat sus  i'nalt puterea de vie t  a unui neam  re-care. — Nu e lucru u or, din punctul de vedere al conclusiunilor, să faci istoriă contimporan .

Istoria, a ȃis Michelet, este reinviarea trecutului,  i mai acum vro trei ani, un alt istoric frances da u  defini iune  i mai pitor sc  istoriei, numind-o : sciin a care reinviez  din timpuri trecute pasiunile ce lumea a i nu mai are. Ast-fel fiind, Henry Houssaye cere ca, asupra faptelor ce reinviez  în povestirea ta, să se fi întins de mult încă liniscea etern-neturburata a trecutului.

Istoricul, cred eu, intră în trecut întocmai cum că-

lătorul intră în catacombele Romei. Cosciugele se odihnesc în firidele lor de miî de ani, nu e nici uă mişcare, nu e nici un sgomot: pretutindenî domnesce tăcerea neîntreuptă a vecîniciei. Acolo, mai mult şi mai bine de cât în Campo-Santo de la Pisa, Dante ar fi găsit pacea sufletului şi a inimei, — căci, între patimele lui şi între patimele aceloră cari dormiaŭ acolo de secole somnul lin al fericiţilor nu era, nu putea să fiă nici uă atingere şi, deci, nici uă durerósă ciocnire.

Intr'asemenea temple, — aşi dice: nemuritoare, — ale trecutului depărtat, istoricul intră cu mai mulţi sorţi şi cu noroc mai mare, ca să găsească adevărul august, care va lumina pentru totdeauna lucrarea lui. Patimile adese-orî orbitóre ale presintelui se sting şi dispar la pórta unor asemenea temple. Intr'ênsele, istoricul are să studieze uă altă lume, cu alte raiuri, cu alţi deî. Senina înţelepciune şi dumnezeiésca putere de evocare însoţesc toţi paşii săi. El uită cu desevêşire cine este, în ce timp trăiesce, de unde vine, pentru a trăi şi, deci, a simţi una şi 'mpreună cu lumea pe care o evocă, viă şi plină de viêtă, din adâncul şi liniscitul trecut al vécurilor.

Cuvêntul şi judecata istoricului *de ađi* asupra faptelor şi ómenilor *de atunci* vor avé totdeauna mai multă greutate şi vor fi mai lesne împărtaşite de contimporanii săi, — de cât cuvintele şi judecata ce el ar rosti asupra unor epoce şi personagie cari, prin firul vieţii lor, intră în incâlcita urzélă a intereselor şi patimelor *de astăđi*.

S'ar puté susţine, Domnilor, că aceste *historiæ templa serena* sunt închise fără milă acelei părţi din istoria timpurilor, numită istoria contimporană; s'ar puté susţine că faptele celor cari ieri fuseră contim-

porană cu noi și ați trăiesc încă printre noi prin legăturile ce vieța lor a avut cu vieța noastră, nu pot fi judecate cu măsura istoriei; ier locul lor rămâne a li se da atunci când, în și prin timp, istoria le va deschide templele séle, albe de ori-ce patimă.

Gândiți-vă, rogu-vă, la legăturile vieței de ieri cu vieța de astăzi, uitați-vă la un întreg popor, condus de capii și de protagoniștii lui, și dați-vă singurî séma de diversitatea infinită a intereselor și a patimelor de ați, cari, în maximă parte, își aũ rădęcina și isvorul în patimele și interesele țilei de ieri.

Nusciũ decă totdeuna presintele e plin de viitor; sciũ ẽnsă cã totdeuna el, presintele, ese din trecutul apropiat și cã a, rosti uã judecatã asupra trecutului de ieri, va sã țică adese-ori a face sã țipe, când nu rãcnesce, timpul de ați, mult pãtimașul presinte.

Oh! presintele, Domniĩ mei! presintele, ce copil teribil, ce geniũ precece și bolnãvicios! Ar prãpãdi lumea, ar aduce potópe, ar pricinui cataclisme cosmice, decã doctorul *Mãine* nu l'ar rãpi fãrã milã de pe scena lumei și nu l'ar da pe mãna doctorului *Ieri*, care s'ẽl domolescã și s'ẽl liniscescã cu 'ncetul, cu incetul, în timpul nesfãrșit al trecutului.

Mãĩ 'nainte vreme, Domnilor, acestã domolire și acestã liniscire se cãștigaũ mãĩ repede. Cu alte cuvinte, istoricul putea sã studieze fãrã patimã faptele și ómenii de cari cincĩ-deci de ani il despãrțiaũ. Eșiaũ adicã din istoria contimporanã și intraũ în istoria mãĩ depãrtatã, în istoria modernã, ómenii și faptele, despãrțindu-se pentru totdeuna de noi și rupẽnd ori-ce legãturã cu timpul nostru.

Ați, lucrul acesta nu mãĩ e posibil. Un secol, uã

sută de ani nu sunt de ajuns ca să ne despartă de ceia ce a fost; s'ar crede că faptele și ómenii tot mai trăiesc; s'ar dice că itele și șuvițele, cari légă patimele nóstre cu patimele de-atunci, nu sunt încă pe deplin róse și nu au cădut tóte, pentru ca, cu liniscea cercetătorului, istoricul să intre în lume de acum uă sută de ani.

Uitați-vă la Napoleon I, de care uă sută aprópe de ani ne desparte. Hotăritu-s'au istoricii de astăđi să védă într'ensul un geniú organisator, séú un ventură-lume, un cuceritor fără de sémén séú un frenetic după tun și pușcă. Ce e Napoleon I? Unii îți spun una, alții îți demonștră alta, și-apoi vin cei d'al treilea cu teorii nouă și ingenióse, basate și ele pe documente, și Napoleon mai apare și 'ntr'uă a treia ipostasă, într'uă nouă arătare. Se bat în capete lucrările asupra eroului de la Austerlitz. Unele îi recunosc totul; altele îi négă totul. Lumea crede când pe cei d'ântăiú, când pe cei d'al doilea, după cum suflă vèntul patimelor și interesele d'ilei de astăđi.

Ađi, multămită cine scie cărei favori populare, căđută asupra-ți din chiar senin, te-ai ridicat pe un pedestal atât de înalt, în cât norii cerului îți rěcoresc fruntea; urechile-ți, răpitate de plăcere, aud venind de jos, de jos de tot, imnurile, și laudele, și tãmăierile îmbetătóre ale unei mulțimi delirante. Măine..... oh! măine, e cu totul altceva. Dintr'acea înălțime ametióre unde te suise, favórea populară, printr'uă sguđuitură venită ierăși din chiar-senin, te prăbușesce jos la pământ, în cine scie ce văgăună a uitărei. Décă nu esci un ecuilibríst de mâna ántăia, mai cu sémă în politică, și s'au dus și șalele, și colóna vertebrală, și tot. Décă scii să

cađi ca pisica tot pe picióre și c'un miorlăit de desfidere — după cum se dicea fórté serios mai đilele trecute in Academia de Sciințe din Paris, — atunci poți fórté bine se te sui ierăși pe pïedestal.

Cu favórea populară, cu judecata contimporanilor, n'aduce anul ce-aduce ceasul. *Les extrêmes se touchent..... et les externes se mouchent*, in materiă de favóre populară. Ađi esci sublim, mâne vei fi ignobil; ađi esci un eroú fără sémcn, mâine vei deveni un laș mai mult de cât infam. Să négă meritul, se 'ntunecă lumina sórelui, se preschimbă pêně și natura faptului real, brutal, innegabil.

Și nu numai faptul de ađi e tractat ast-fel. A! nu; se pervertesc și faptele de ieri, și faptele de alaltăieri, pentru că aceste fapte aú póte uă ușórá legătură cu faptul de ađi și, prin urmare, poți și dintr'ênsele se faci uă măciucă cu care se isbesci la mir pe potrivnicul de ađi.

— Domnule! domnule! striga mai deunăđi cu durerósă mirare un bétrân de vro 65 de ani cu care vorbiam despre domnia lui Stirbei-Vodă; domnule, cum se scrie ađi istoria!? Da bine, Domnule; am trăit pe vremile acelea; eram șef de masă la departamentul trebilor dinăuntru, și decí, vedeam multe și 'nțelegeam multe. Ađi, Domnule, când citesc scrieri despre vremarile acelea, imi vine să mă iéu cu mânilé de përul ce mi-a mai rëmas; imi vine să sber că nu e așa și ier că nu e așa. Cum se cređ eú că 2+2 fac cincí, și se vëd cu ochii și se nu cred.

Liniscii pe interlocutorul meú povestindu-i cunoscuta istoriă cu Sir Walter Raleigh, inchis in Turnul Londrei, in timpul Reginei Elisabeta și indeletnicindu-se atunci cu scrierea unei istorii a luméi.

— Intr'ua ȃi, povestiam eũ bętrȃnului meu scandalisat, intr'ua ȃi Sir Walter Raleigh, aflȃndu-se la una din ferestruile inchisorei, vędu doui ȃmeni la pȃrta inchisorei cȃ s'apucȃ la cęrtȃ Ńi-apoi la bȃtaiȃ. Slujitorii inchisorei eșiserȃ sę se uite Ńi, printre dęnșii, erau vro doui cari serviaũ pe Sir Walter Raleigh in celula sa. Dupę prȃnȃ, — cȃci trȃntęla fusese de diminęȃ, — Sir Walter Raleigh intrebȃ pe amęndoui servitorii despre bȃtaiȃ Ńi ceru sę 'i povestęscȃ cum Ńi ce fel s'a petrecut. Ambii nu sciaũ cȃ Ńi el vęduse trȃntęla de la ferestruia Turnului. I-o povestirȃ, dęr, spre adȃnca lui mirare, unul trase de pęr adevęrul in cea, altul il trase de pęr in hȃis. Primul nu se potrivea la povestire cu al doilea, Ńi amęndoui nu se potriveaũ cu adevęrul. Desgustat Ńi descuragiat, Sir Walter Raleigh mai-mai cȃ era sę renunȃe de a mai scrie opere istorice, vędęnd cȃ e atȃt de greũ firei ȃmenesci sę descurce Ńi sę lȃmuręscȃ curatul adevęr.

— Așȃ dęr, replicȃ bętrȃnul meu, domnia lui Stirbei-Vodȃ nu are sę fiȃ nici uȃ datȃ cunoscutȃ?

— Ba de loc; va fi cunoscutȃ atuncȃ cȃnd tȃte legȃturile ei cu patimele Ńi interesele presintelui vor dispȃrę, Ńi cȃnd cei ce vor studia-o nu vor cȃuta Ńi nu vor gȃsi intr'ęnsa de cȃt curatul adevęr sciintific, adicȃ istoric. Nici D-ta ęnsę, nici eũ, nu vom apuca vremurile acelea. Legȃturile timpului nostru cu domnia lui Stirbei sunt prea multe Ńi prea tari, pentru ca 50 sęu 60 de ani sę le tocęscȃ Ńi sę le rupȃ. Peste douę generaȃiuni ęnsę dupȃ noi, domnia lui Stirbei va fi clasatȃ in istoria cea adevęratȃ cu tȃte bunurile Ńi cu tȃte relele sęle. . . .

De altmintreli, Domnilor, dęcȃ, in cele-l'alte țeri, mai

cu sémă ale Apusului, greu este a scrie ceia ce se numesce istoria contimporană, apoi vè rog sè vè gândiți puțin cât de mai mare și mai doboritóre este acéstă sarcină în țera nóstra, în Regatul României, țeră eșită în lume de vro 73 de ani și trăind vieța cea adevèrată numai de vro 34 de ani.

În istoria civilizațiunei unui popor bêtren, se alcătuesc, adese-ori inconscient, anumite norme, mèsuri și calapóde în vieța trecutului, dupè felul și firea cărorora judeci și faptele presintelui. În virtutea adevèrului matematic că douè cătimî egale cu uă a treia sunt egale între dênsele, avènd norma neschimbată, a treia cătime, ieî un fapt din trecutul depàrtat, àntàia cătime, și cu invoirea tuturor îl mèsori cu norma de toți recunoscută. Dupè acéstă primă parte a operațiunei, ieî un fapt contimporan, a doua cătime, și demonstri că și el este egal cu norma, adică vine la mèsură. Prin urmare, egale fiind între dênsele, vei fi îndreptățit ca să aduci și fàptului contimporan laudele ce, cu invoirea tuturor, ai adus fàptului din trecutul depàrtat.

Acest lucru este posibil în Francia, în Anglia, în Germania, unde civilizațiunea își numèră trecutul cu sutele de ani. Acolo esistă norme, mèsuri, tradițiuni pe cari inovatorii cei mai năvèrlioși și curentele cele mai puternice ale opiniunei publice datóre și silite sunt sè le respecte.

La noi ènsè, lucrul acesta e cu desèvèrșire imposibil. Trecutul nostru depàrtat se deosibesce atât de gróznic de contemporaneitate, în cât uă prăpastiă fără fúnd le desparte pe unul de alta. La noi, nu e tradițiune, nu e normă, nu este mèsură de toți recunoscută ; n'avem tipar în care sè facem sè între și fàptul străvechiu și

faptul contemporan. Principiul matematic de care vorbiam mai sus nu e aplicabil, nici chiar în ruptul capului, în diferitele stadii ale istoriei române. Am eşit atât de des din legile firei ; am luat-o de atâtea ori de-a rama pe câmpia progresului, în cât, nu într'una, nici în două, nici în nouă, ci în mai multe manifestaţiuni ale propăşirii noastre, noi suntem şi astă-zi ceea ce Niebuhr dicea că am fost odată : *ein räthselhaftes Volk*, un popor enigmatic, un popor în firea căruia trebuie să pătrunzi adânc pentru ca să-ţi dai bine seama de ce este şi de cum a fost. La sfârşitul oricărei cercetări de felul acesta, vei găsi, spre marea ta mirare, că sunt atât de puţine legăturile noastre cu trecutul pe calea civilizaţiunii şi dezvoltării româneşti, în cât nu ai minţi de fel, decât să afirmi astă-zi că, de uă sută de ani încóce, suntem *les fils de nos œuvres*, suntem copiii muncii noastre.

Ecă de ce e greu pretutendeni, şi e foarte greu la noi a face istoriă contemporană.

II.

Ast-fel stând lucrurile după umila mea părere, nici chiar prin gând nu'mi trecea, Domnilor, ca astă sêră, cu desvelirea bustului Generalului Florescu, să fac uă pagină de istoriă contemporană şi să am pretenţiunea de a judeca definitiv faptele Generalului Ion Emanoil Florescu înaintea d-nielor vóstre.

Când Ateneistul *per excellentiam*, d. Constantin Esarcu, a hotărît ciclul conferinţelor istorice şi a pus asupra-mi

biografia Generalului Florescu, ași fi fugit nusciū unde ca să scap de acéstă doboritóre sarcină. Dér d-vóstră scitií fórte bine, când e vorba de Atheneū și d. Esarcu e la miđloc, atunci nu mai e scăpare. Să fugi in centrul Africei inexplorate, să te ascunđi in savanele Americiei, să te perđi in ghietuřile unuia din cele douė poluri, d. Esarcu te găsește, te prinde și te aduce. Când e vorba de Ateneū, d. Esarcu e fără milă, e inexorabil ca și destinul; d. Esarcu devine sinistru, ar stringe de gât un ministru, decă nu un minister întreg, dermi-te pe un simplu ateneist.

— Trebuie, Domnule! a đis d. Esarcu, și eū unul, Domnilor, am ajuns să cred că atunci când Ateneul e la miđloc și d. Esarcu vorbește, lucrul nu póte se fiă decăt așa cum il spune vice-președintele Ateneului.

Etă cum, Domnilor, in locul altor voci mult mai autorisate și altor pene mult mai competente, sunt adus eū astă séră a vorbi inaintea D-vóstre despre vieța și faptele Generalului Florescu, unul din luptătorii de frunte ai renascerei și afirmării nóstre naționale.

E bine 'nțeleș că cele ce vor urma sunt amintirile mele din timpul celor nouė ani de đile cât am cunoscut pe Generalul Florescu; sunt apoi povestirile unora cari aū binevoit se'mi arete pe Generalul Florescu in nisce părți ale activității lui, pe cari eū nu le cunosceam; sunt in fine apreciațiunile mele personale asupra uneia din viețele cele mai pline in fapte bune din tóte acele vieți cari s'aū jertfit, prinos de laudă și mărire, pe altarul patriei române.

Voiū intra indată intr'unele din amėnuntele curat biografice ale Generalului Florescu, și voiū enumėra rānd

pe rând tot ce densusul a făcut și adus la 'ndeplinire în economia reorganizării statului român.

Permiteți-mi ănsă, mai 'nainte, de a face să trecă pe dinaintea ochilor D-vóstre aceia pleiadă, acea nemuritoare cétă de luptători fruntași ai României, Golescii, Cămpinenii, Brătienii, Rosetti, Negri, Alexandri, Kogalniceanu, Florescu și atâția alții, legiune rară în istoria tuturor popórelor, unii mai entusiaști de cât alții: uă privelisce măreță.

Și 'n timpul când toți vor trece pe dinaintea ochilor noștri, pironiți asupra-le în admirațiune; când ne vom uita la ei cum se arétă incomparabili cu faptele și serviciile ce făcură pentru țéră;—să ne întrebăm, Domnilor, decă acești ómenii au fost și s'au simțit fericiți de-alungul vieței lor?

Eă răspund că toți, fără deosebire, au fost de-alungul minunatei lor vieți, atât de fericiți, în cât, nu noi, ci ei înșiși, de ar fi voit să caute în istoria omenirei uă generațiune de ómenii ca a lor, ei nu ar fi găsit nici țéra, nici generațiunea care se semene cu ei și țéra lor.

Cu faptele, cu țéra, cu timpul și mai cu sémă cu norocul lor, ómenii aceștia, născuți în România între 1815 și 1825, nu au sémén pe lume, în istoria universală.

Cu câtva timp înainte de mórte-í, după ce se întórsese de la Sigmaringen, de la nunta A. Séle Regale, Principelui Moștenitor, Generalul Florescu, tocmai la uă asemenea întrebare: «ai fost fericit, Generale?» imi răspundea cu următoarele cuvinte:

— Da, prietene, am fost și sunt fericit; căci, adesea, când sunt singur, capu-mi se plécă pe umeri, privirea'mi se perde cu drag în zarea nenumăratelor amintiri; ochi'mi se 'nchid pentru a vedé mai bine, și atunci,

intr'ună lume plină de frumuseți și albă de ori ce patimi, trec plimbându-mă ușor în mijlocul a miu de ființe, iubite seú cunoscute mie de pe băncile scólei de la Sf-tul Sava din 1835 și pênă în palatele de la Sigma-ringen 1893. Intr'acești 58 de ani, am străbătut cu frații mei Români, nu uă lume, ci mai multe lumí, nu un veac, ci mai multe veacuri; am trăit, nu uă vieță, ci mai multe vieți,—și'ți spun acestea, prietine, căci, cu limpede și netedă aducere-aminte, sciú punctul de unde am plecat, și, ađi, cu drépta cumpênă a judecáții. vėd și 'nțeleg punctul unde am ajuns...

Ast-fel vorbia Generalul Florescu, Domnilor, și avea mare, nemărginită, neasămuită dreptate. Toți, fără nici uă deosebire, Golești, Cămpineni, Rosetti, Brătieni, Kogălniceni au fost, în vijeliile vieței lor, atât de fericiți, în cât adeseori aveau tot dreptul să se întrebe: nu e óre vis? nu cum-va arđetőrele dorințe și 'nchipuirí ale tinereților nóstre ne stăpânesc și-acum întru atâta în cât se credem la bėtrănețe că avem înainte-ne realitatea?

Isi vėduseră cu ochii nu un vis, ci tóte visurile vieței lor. Și nu erau óre fericiți?

Ce erau biserica, scóla, și armata, și vieța întrégă a Românilor la anul 1819 când, la Rimnicul-Válcei, se născu Generalul Ion Emanoil Florescu, fiú al Vornicului Manolache Florescu și al soției sele, Zinea, născută Faca? Și ce fură biserica, scóla, și armata, și 'ntréga vieță socială a Regatului României în anul 1893, când generalul Ión Emanoil Florescu muri în Bucuresci și i se făcu acea splendidă innormémentare, drept omagiú al unui întreg popor, adus munciei și faptelor unuia din cetățenii seí cei mai glorioși?

Străbateți, rogu-vė, pe drumul minței și al sciinței

acești 74 de ani din viața națiunii române ; plimbați-vă pe calea bătătorită de Generalul Florescu și de toți cei-l'alți nemuritori fruntași ai reinviării române, și veți dice, Domnilor, ca și mine, că toți au fost mai mult de cât fericiți, că toți au fost, cum se dicea în vechime, iubiți, peste măsura obicinuită, și de deși și de ómenî.

M'am gândit mult într'un rând să ved dacă găsesc în viața unui popor fasa următoare : poporul n'are nimic, nici chiar siguranța zilei de mâne. Vine uă generațiune estraordinară de ómenî. Ca 'mpinși de un bold dumneđeiesc, aceștia toți plécă în străinătatea cea luminată, și se pun la învățatură ; și 'nvătă, și ved și pricep. Apoi, intrarmați cu mii de cunoscințe, ei se reintorc în țera lor. Cu uă credință mai mult de cât eroică și cu uă putere aprópe divină, acești ómenî își dic : trebue ca și țara nóstră să ajungă, pe calea civilisațiunei, acolo unde sunt astă-đi țările în cari am învățat noi. Sunteți nebunî ! esclamá cei bêtrâni ; voiți să mutați muntele din loc ! — Il vom muta ! răspund cei tinerî și se pun pe lucru. Muncesc 50 și mai bine de ani, și țera lor ajunge atât cât omenesce e posibil să ajungă acolo unde voiaú ei. Bêtrâni, acum, entusiastii tinerî, nebunii de odiniórá, ved, simt, gustă fericirea și se miră ei însiși de norocul ce au avut. — E ca 'n basme !

Ei bine, Domnilor, nicăieri lucrul acesta nu s'a petrecut atât de complet ca 'n țările române între 1830 și 1890. E ceva prodigios ! Și acéstă civilisațiune ce ei aduseră din țările luminate ale Apusului, nu e numai acea spoielă ușórá, datá vârfului piramidei sociale, cum Petru-cel-Mare, în plesnete și pocnete de knut, făcu

in Rusia; — nu; decât la noi spoiela fu p'alocure, apoi intr'aite multe și foarte multe lucruri și inovațiuni, principiile cele bune ale civilizațiunei apusene, prinseră tainice rădăcini în țerile nóstre, mulțămিতা admirabilei puteri de asimilare a poporului românesc.

Duhul Domnului, dorința viă a sfărămării jugului se arătaseră încă de mai 'nainte. Revoluțiunea francesă își întinsese luminele și binefacerile séle și asupra minților române de la 'nceputul secolului nostru.

Inainte de 1821, Filipescii, Crețulescii, Cornescii, Bălenii, Bălăcenii, Văcărescii, de uă parte plini de ideile umanitare ale Franciei secolului XVIII, ier de alta statornici in prejudițiile lor de ură și de simpatia pentru Turci și pentru Ruși, doriau neapărat uă schimbare, dar nu puteau să 'și dea încă bine séma de ce fel trebuia să fiă schimbarea.

In timpul Zaverii, in care Vornicul Manolache Florescu fu eterist și mavrofor, boierii cei tineri ar fi voit să scape țera de jugul turcesc, dér pe Tudor puținii il pricepură și încă mai puținii il ajutară. Inainte de 1821, doui-spre-dece tineri dintre aceștia, printre cari și Vornicul Manolache Florescu, semnară un act prin care se legaū cu jurământ că, de va fi să piéră in Eteriă vr'unul din acești 12 apostoli ai viitorului, familia lui să fiă ajutată de cei rămași in vietă.

Venerabilul președinte al Ateneului, d. Nicolae Kretzulescu, a comunicat in sesiunea anului 1890 Academiei Române un act care vedesce aceste dorințe premergătoare de renaștere și de neatárnare, încolțite in sufletul și 'n inima Românilor, părinți ai luptătorilor celor mari.

De aceste vremuri când era 'n vârsta de 5—7 ani,

Generalul Florescu și aducea bine aminte. Din cauza opiniunilor liberale și eteriste ale tatălui său, Vornicul Manolache Florescu, și el, și mama, și tata, și totă familia erau când la munte, când la vale. ași in Bucuresci, mâne la Brașov, altă dată ascunși la Vizurești, la moșiă. Ciumă, Turci, Manafi, Ruși, tot felul de bice dumneșiesci, — câte uă lună de șile staū cail in grajd cu hamurile pe ei, gata să fiă puși la căruțe, ca să fugă familia la vr'ua moșie, său peste graniță unde-va, — uă viață fără de hal, ca vai-de-lume. Generalul Florescu îmi povestea aceste mândreți ale copilăriei lui in timpul Jubileului de 25 de ani de domniă ai M. S. Regelui când, ca președinte de consiliu, Generalul conduse frumósele serbări din 1891. Ii plăceaū aceste contraste de uă violență esttraordinară și aprópe incredibile. Generalul se pricepea fórte nemerit să 'și alégă momentul, pentru a pune trecutul in fața presintelui.

Să reluăm firul biografiei:

Fu dat la școlă, după ce învăță și acasă, la Colegiu S-tului Sava, — și acéstă într'ua vreme când se mai aflaū încă boieri din cei bătrâni, cari credeaū că limba românescă nu este in stare să 'mbrace in vorbele ei ideile sciinței și literaturii din timpul lor.

Generalul avu de conscolari la S-tul Sava pe următorii elevi: Dimitrie Brătianu, Ión Brătianu, Grigore Filipescu, Scarlat Filipescu, Ion Brezoianu, Costache Bălăcénu, Costake Rosetti și d-nii Iorgu Ghica și Alecu Orăscu.

Acum 60 de ani, elevii colegiului S-tului Sava luaū de la profesorii lor și cunoscințe, dér luaū mai cu sémă iubirea de patriă și credința neinduplecată că «voiesce și vei puté» este adevérul cel mai elementar.

Câștigaŭ în liceŭ cunoștințe, dér câștigaŭ mai cu sémă entusiasmul cel mai nemărginit. Profesorii de viță vechiă ai S-tului Sava aveaŭ darul acestă dumnezeiesc de a face să pētrundă în inimele elevilor lor tôte nobilele patimi ce încâldeau inimele lor.

Ion Brezoianu îmi spunea: când începea Aristia să citescă seŭ, mai propriŭ, se ȃică pe dinafară cânturi întregi din *Iliada* lui Omer, țintiam toți ochii într'ensul par'că stam cu dēnsul în fața zidurilor Troiei, gata la un moment dat să strigăm: *trăiescă Achille!* seŭ *Vivat Agamemnon!*

Profesorul de științele matematice la S-tul Sava în timpul școlariții Generalului era neuitatul efor al școlilor, Petrache Poenaru. Cu el, elevii cursului superior eșiau adesea la țēră pentru a mēsură moșiele, ca odinióră Lazăr cu școlarii seŭ. Socotelile de mēsurătoare ale tinerilor Savisti erau mai adevērate și mai conștiințioșe de cât ale inginerilor străini, Nemții, aduși cu sute de galbeni de la Viena, *dinăuntru*, și cari făceau trebă de poruncelă și plecaŭ p'aci încolo. Moșia Vizureștii, proprietate a Vornicului Manolache, tatăl Generalului Florescu, a fost mēsurată acum 60 de ani de fiul seŭ și de cei-l-alți elevi ai S-tului Sava, sub înțelēpta direcțiune a profesorului lor, nemuritorul Petrache Poenaru.

Poenaru îi punea să mēșore moșiele, spre marea mirare a bētrânilor cari credeaŭ că numai Nemții *dinăuntru* se pricep a mănui luneta și triangulațiunea, iēr Aristia, care mai făcuse teatru la Cișméua Roșiă cu Domnița Ralu Caragia, îi punea să jōce teatru pe toți.

Mahomet, tragediă în versuri a lui Voltaire, tradusă

tot în versuri—oh! dér ce versuri!—de Eliad fu jucat cam pe la 1833—34 de elevii S-tului Sava.

Generalul Florescu, pe atunci în vèrsta de 14—15 ani juca rolul femeiesc al Palmirei, tènèra sclávă a lui Mahomet, ièr Costake A. Rosetti pe acela al lui Zopir.

În prima *Critică dramatică*, apărută în *Românul* de la 19 Novembre 1857, sub semnătura lui C. A. Rosetti, citim între altele.

«Eram de 16—17 ani când născu Teatrul Național; eram unul dintre primii actori ce se esersău atunci pentru ântâia represintațiune, și lui i sunt dator cele «d'ântâiū cuvinte de amor, de onóre, de patriotism ce «buzele 'mī rostiră pentru ântâia óră. El mă 'nvêță «pentru ântâia óră a nu mă închina la ómeni:

Cine? Eū sē îmī plec capul la farmece, la minciunī?
Sē tāmâiū unūi fanatec, se cred ale lui minciunī?

«El mă făcu a đice pentru tótă vieța mea:

Nu, d'a đeilor dreptate Zopir fiă pedepsit,
Dacă libera mea mână și curată va vedé
A linguși violenția și tâlharī a mângâia....»

Acestea le spunea în *Românul* sēu nemuritorul Costache Rosetti, ièr Generalul Florescu ne povestia odată în cabinetul d-lui Director general al Teatrelor cum se apucase cu Rosetti, într'un rând, în bufetul Camerei Deputaților, și repete scena II din actul I, dintre Zopir și Palmira, spre marea mirare a deputaților tineri. Aceștia se uitaū lung la acești două bētrâni cari, c'un entusiasm juvenil, recitaū versuri ce învățaseră cu 50 de ani mai 'nainte.

La 1836, Generalul sfârșește studiile la S-tul Sava și este trimis la Paris.

În *Amintirile* séle, pagine trăite și deci interesante pentru trecutul nostru de erî, venerabilul președinte al Ateneului, d. Nicolae Kretzulescu, ne-a spus cu amănunte foarte caracteristice cu câtă sete și cu câtă pasiune acești tineri intrau în Paris și se afundău în civilizațiunea cea mai comunicativă, cea mai simpatică și cea mai omenescă, vrău să numesc civilizațiunea francesă.

Cu *Amintirile* lui Alecsandri, cu *Scrisorile* d-lui Ion Ghica și cu *Amintirile* d-lui Nicolae Kretzulescu ne putem face uă ideeă completă despre pregătirea tuturor tinerilor Români, Munteni și Moldoveni, la lupta uriașă ce aveău să întreprindă în țera lor, după întorcerea de la învățatură.

Armele, cariera militară atrăsese, încă de pe băncile școlei pe tînerul Florescu. După ce sfârșise liceul la S-tul Sava, Domnul Țării, Alexandru Ghica, rudă a sa despre mamă, îl făcuse sublocotenent în simburele de armată ce aveam acum 60 de ani.

Plecă la Paris pentru completarea studiilor. Viéța studenților la Paris de acum 60 de ani, venerabilul d. Nicolae Kretzulescu ne-a arătat-o foarte pitoresc în *Amintirile* séle. Să adaugem că generalul stete șese ani de zile la Paris; patru ani îi petrecu pregătindu-se la liceul Saint-Louis pentru școla de stat-major, și două ani urmă cursurile acestei școli superioare, al căreia director, Generalul Appic, îngriji cu deosebită simpatia de studiile tînerului Florescu.

Când se întorse în țără la 1842, Adunarea Națională a Țării-Românesci alesese de Domn pe Principele Ge-

orge Bibescu. Când tènêrul Florescu veni la Bucurescî după şese ani de şedere în Parisul lui Ludovic-Filip, la început rêmase ca doborit de violența contrastului ce vedea că este între lumea în mijlocul căreia trăise și între lumea părinților și concetățenilor sei. Totul, dér absolut totul era de făcut.

La întorcerea în țeră a tuturor acestor incomparabili luptători trebuie să se fi petrecut, Domnilor, ceia ce se petrece în sufletul emigrantului german său italian care, părăsind orașele cele mari și cu civilizațiune bêtănă ale Germaniei și ale Italiei, merg să-și încerce norocul în Statele-Unite ale Americii de Nord său în Brasilia Americii de Sud. Guvernamentul statelor acestora daŭ emigrantului biletul locului ce va posede în mijlocul pădurilor feciorelnice ale Americii. Emigrantul plécă într'acolo cu inima uresaltând de speranță și cu capul vijiind de ilusiuni. Ajunge lângă pădurea unde locul îi este dat. Tăcerea, singurătatea locului pe care n'a mai călcat picior omenesc, pustiul cu ecoul prelung al marilor întinderi inconjoră pe emigrant din toate părțile. Cu brațele încrucișate și ca 'mpietrit în loc, el se uită în giuru-î și nu uă dată ci de nenumerate-ori inghețul descuragiării îi infioră și-î stringe inima. De este tare de ângerî, se birue pe el însuși și—apoi se iea la luptă cruntă cu pământul sêlbatic și dușman, nepăsător și rece. De nu, fuge îngrozit, ne mai uitându-se îndêrêt.

Tot astfel, Domnilor, Golescii, Brătienii, Kogălnicenii, Florescu se uitară lung și cu fior în fața muncii ce aveaŭ să începă. Ba încă, mai mult decât pionierii Americii, ei avură încă un potrivnic, și anume

vechia stare de lucruri. Aveau întâiu să dărime, adică să facă să dispară vechiturile unui trecut nenorocit, și pe urmă să începă noua clădire. Lucrare de uriași! Alții s'ar fi descuragiat. Entusiaștii noștri, din contră, primiră, prin supraomenesca greutate a lucrării, un bold și mai puternic, un îndemn de tot biruitor.

Bibescu-Vodă dede tînărului Florescu însărcinarea de a organisa armata română, în limitele obligațiunilor ce ne impunea situațiunea noastră de acum 50 de ani. Florescu creă atunci prima școlă-militară, menită a forma oficeri pentru toate cadrele, și cu toate viltorile prin cari țera avea să trecă pene la Stirbei-Vodă, Florescu îngriji și ajutē școla miliiară cu uă iubire de părinte.

Urmă operațiunile armatei ruse în Transilvania la 48—49 și urmă și pe acelea tot ale armatei ruse la Dunăre, la 1854. Muncea fără răgaz, pentru ca să vedă odată esistând, în adevēratul înțeles al cuvintului, uă armată românescă.

De la 1842 și pene 1876, adică în decurs de 34 de ani, sub domniele Principilor Bibescu, Stirbei, Alexandru Ión I Cuza și Carol de Hohenzollern, Generalul Florescu a creat și continuū îmbunetățit următorele instituțiuni ostășesci: școla militară unde fu multă vreme și profesor, organisarea pe un picior europen a armatei în Muntenia și a armatei în Moldova înainte ca cele două principate să fi avut uă singură și unică armată; tot sub principele Cuza, două arsenale, unul la Bucuresci și altul la Têrgoviște; școla de pirotecniă tot la Bucuresci, școla de cavaleriă, școla de sub-oficeri, școla pentru formarea oficerilor din armata teritorială.

În timpul Principelui Carol, între 1871 și 1876, ca Ministru de război, Generalul Florescu continuă organizarea armatei sub înalta direcțiune a Domnitorului. Generalul clădește casarmele și spitalele, înființează herghelii, organizează ambulantele, institue așa numitele tabere de instrucțiune, înființează atelierile militare, supune semnăturii Domnitorului o mulțime de regulamente, supraveghează seriositatea examenelor de grade, începe conferințele, ofițerilor, fondează cluburile militare, și cu mult discernământ, trimite misiuni în străinătate.

În fine, după câte mi se spun, patru divizii active fură înzestrate cu tot materialul necesar pentru timp de război. La concentrările ce se făcuseră la diferite epoci între 1871 și 1876, față fiind și trâmizi străini, Generalul Florescu își vede munca de 34 de ani pe deplin încoronată în teorie. În practică, războiul independenței din 77—78 o încoronă de asemenea cu corone cari poartă în istoria Regatului României numele de Grivița, Plevna, Rahova, Smârdan și altele.

Tot în 1893 Generalul Florescu ne spunea că cea mai fericită zi din plina lui viață a fost ziua de 8 Octombrie 1878, atunci când armata română, sub comanda Domnitorului Carol I, a intrat în București.

— Am plâns atunci, prietene, ne dicea dânsul, am plâns lacrimile cele mai calde de fericire și de recunoștință către Dumnezeu cel pre înalt, care îmi permise să văd armata cum era sub Bibescu-Vodă, și cum era sub Vodă Carol, după războiul independenței.

Și 'ntr'adevăr, Domnilor, rar mi s'a 'ntemplat să văd o iubire mai adâncă și mai înduioșată de cât iubirea Generalului Florescu pentru armata română.

La Iași, în 1891, după înmormântarea nemuritorului Kogalniceanu, nu știu ce regiment se întorcea la casarmă. Eram pe jos cu Generalul. Oficerul salută. Generalul răspunde. Ostașii mergeau mândri și frumoși. Generalul se opri și mi se părea că-i sorbe cu privirea, că-i înfașă pe toți cu nemărginita-i iubire paternă.

Și de aceia, Domnilor, nu cred să fi fost vre-odată vr'un colonel, vr'un oficer, vr'un caporal care, salutând pe Generalul Florescu, să nu fi părut a-i dice din salut: nu puțin, ci mult îți datorim, Generale, din cele ce suntem astăzi.

În timpul războiului independenței, prin vocea nemuritorului Alecsandri, ostașii disera Generalului Florescu:

Noi toți din depărtare, pe al morței câmp de pradă,
Cătam a zări în sora lucind bătrâna'ți spadă;
Și-a noastră ostășime, în foc iuțindu'și pasul,
Doria, cerca prin tunuri, ca să'ți audă glasul.
Căci astă via, jună, eroică armată
Sub Cuza și sub Carol prin tine-a fost formată,
Și ție cu dreptate se cuvenea onorul
Fruntaș de-a fi în luptă, tu, organizatorul.

Apoi, mai la vale, mângâierea poetului se exprimă ast-fel:

Amice, fii pe pace, alin' a ta durere,
În tot oștenul astăzi tu veși uă mângâere,
Căci, astăzi, tot Românul cunosce, simte 'n sine,
Că arma strămoșescă s'a ascuțit prin tine,
Și când privești stindardul cu ochi plini de uimire,
Stindardul viu tresare cu-uă mândră fâlfăire!

După războiul independenței, fără să se fi vorbit de

mai 'nainte, fôrte mulți din coloneli, și generalii, și căpitani noștri, venind prin București, mergeau la Generalul Florescu, care cu câte un hanger, care cu câte uă pușcă damaschinată, ori cu vr'uă ghiulea, ori cu vr'un alt suvenir din Bulgaria. Și toți, cu fiescă iubire, l'inchinau aceluia care muncise din timpul lui Bibescu-Vodă și Știrbei-Vodă la alcătuirea acestei armate, menite spre biruință.

Generalul Florescu privia pe toți coloneli și pe toți generalii de astăzi ca pe copii lui. Și de aceea, la môrte-i cu toții își cerniră spadele, și tunurile, și inimile, căci murise acela care, mai presus de ori-ce, îi iubise în viață.

Mulțămită acestui dar prețios și dulce de a inspira simpatia cea mai trainică, era destul să cunoscă pe Generalul, pentru ca să'l iubesci ca pe un părinte.

Țărani de la Viturești, de la Sălcuța, Cornet și Odobesci din Dâmbovița l'adorau, pentru că nu erau, și nici nu sunt mulți proprietari cari să facă pentru țărani ceia ce făcea, bunióră la Sălcuța, de la 1844, de când o stăpânia, Generalul Florescu. A le cumpăra vite, a le zidi biserici, a da tôte lemnele trebuincioase pentru zidirea de case igienice, a ajuta în anii de lipsă ca 1866, 1879 și 1880 pe locuitori cu bani și cu porumb, a le da haine, a pune farmacia curței séle la dispozițiunea locuitorilor de pe proprietățile lui, era pentru Generalul Florescu lucrul cel mai firesc. Cu uă deosebită pricepere, Generalul scia să vorbescă țăranului; în nota lui, cu cuvinte néoș românesci și cu uă blândețe într'adevăr părintescă, cum imi spune în scrisoarea sa, D. Ionescu, primarul actual al Cornetului, din jud. Dâmbovița.

Ceia ce era uă adevărată pasiune pentru Generalul Florescu, lucrul pentru desevêrșirea căruia ar fi fost în stare să muncescă și și nópte, era scóla. La țéră, în Dâmbovița, avea două scóli și îndată ce sosia din București prima sa visită era închinată scólelor din Odobesci și din Sălcuța. Cărți de premie, recompense învățatorului, material didactic, Generalul era fericit când putea să le ofere scólei.

În capitală Generalul fusese de la 1880 Aprile și pêne la 1882 tot Aprile vice-președinte al Societății pentru învățatura poporului român. La 1882 fu ales președinte și de atunci pêne la mórte, în 1893, Generalul fu ales continuu președinte al scólei, afară de anul 1887—1888. Scólei acestia, Generalul, în unire cu a doua a sa soțiă, Domnița Alina Stirbei, dăruir casele séle din strada Știrbei-Vodă, pentru că scóla normală pentru învățatura poporului român fu una din instituțiunile cele mai iubite ale bătrâneților lui. Impărțirea premiilor la elevii normalisti, într'acéstă sală a Ateneului, era pentru el una din serbările cele mai de sémă ale anului. Voia să sciă despre tóte ale scólei, și elevii cei silitori și talentați erau suiți în slăvile iubirei séle. Era prim-ministru în 1891, îmi scrie directorul acestei scóle și cu tóte acestea lăsa la uă parte tot pentru a'mi da mie instrucțiunile necesare pentru buna și potrivita cărmuire a intereselor scólei. În timp de 5 ani de zile, Generalul a făcut la Scóla Normală un curs de artă militară. Elevii mai în vèrstă, aceia care peste un an aveau să fiă învățatori, se uitau cu admirațiune și ascultau cu drag pe acest bătrân ostași-profesor, care vorbea cu un entusiasm de tènér despre vitejiele strămoșilor.

Unul dintr'acestia, învățător în Gorj, îmi scrie următoarele :

— Cunosc pe domnul General de când îmi era profesor. De la d-nia sa, pe lângă altele am învățat răbdarea și tăria în urmărirea țintei ce ne propunem. Nu uit și nu voi uita nici uă dată tonul pătuns de și blajin al d-lui General când, înterupându-se din lecția, începea cu sfaturile și ne dicea totdeauna : să nu vă așteptați băeți, nici la fericiri, nici la petreceri prin satele pe unde aveți și vă duceți. Invățătorul cinstit și luminat are să lupte greu și într'una și cu cârciumarul, și cu arendașul, și cu primarul, și chiar cu sub-prefectul. O să simțiți în dese rânduri că vă apucă desgustul, că vă coprinde oboséla, că vă dobórá desnádejdea. Piedici de tot felul și neázuri fără număr veți întâmpina în calea vóstră. Să nu vă perdeți, băeți, tăria de ângeri ; să lăsați să trecă ziua cea négră și inviorându-vé din nou, să vă gândiți că, la talpa casei în patria română, muncitorii cei mai tolositori sunteți voi, învățătorii. Gândiți-vé la mine care lupt într'una de 55 ani, și n'am avut nici uă dată nici un moment de descuragiare. Să mergem înainte și totdeauna Dumneđeú va fi cu noi . . . De cuvintele acestea ne aducem aminte, continua meritosul învățător, căci, nu uă dată, ci de sute de ori de-alungul unui an scolar priciní de descuragiare, de obosélă și de desnádejde întâmpinăm în calea nóstră de învățători.

De altmintreli, domnilor, nimeni nu scia mai bine ca Generalul Florescu să pună lucrurile la locul lor și să védá în ce mod s'ar lámuri uă situațiune fórte încurcată. Principele Alecsandru Ion I Cuza ghicise cu minunata-i sciință de ómeni acest dar, tactul suprem

al Generalului Florescu, și de aceea în Iuliu 1860 avu curagiul să 'l numéscă ministru de răsboi în Moldova, pe el, un Muntén, fără nici uă legătură în Iași și în tótă Moldova. Tactul, simpativitatea, gentilețea și blân-dețea Generalului Florescu făcură minuni acolo, cum aū făcut minuni ori de câte ori prilej le-a fost dat să se arēte. Nici uă dată Generalul Florescu nu a ținut pică pe cineva. Cu cât înainta în vèrstă cu atât bună-tatea lui devenia mai mare, cu atât interesul ce arēta instituțiunilor nóstre de cultură devenia mai părin-tesc.

Era uă plăcere neasēmuită să veđi pe acest bētrán, falnic, frumos și mare, ascultând cu uă atențiune neobosită, în intrunirile ateneistice de la d-nii Urechia și Take Ionescu, pe toți conferențiarii cari veniaū să 'și desvolte preliminar înaintea societăței conferințele ce aveaū să țină înaintea D-vóstre. Un document nou, uă nouă teoriă, un amēnunt încă necunoscut asupra istoriei noastre naționale il interesaū și adese ori il bucu-raū ca pe un tēner cu inima plină de ilusiuni. Generalul Florescu era adese-ori, decă nu totdeuna, mult mai tēner de cât cei tineri cari 'l înconjuraū și acesta mulțămিতă aceluī insecabil entusiasm, care e nota ca-racteristică a fericitei lui generațiuni.

Intr'acele neuitate consfătuirii ateneistice, bunētatea, dulcēța, nemărginita simpatia a Generalului străluciaū mai cu osebire. Noi eram fericiți pentru că aveam în miđlocul nostru pe acel bētrán frumos și mare, în ființa căruia vedeam întrupându-se cu fală trecutul de entasi-asm și de credință al patriei;—el era fericit, pentru că vedea realizat încă unul din visurile tinereței séle: luptele literare, sciințifice și artistice pe pământul românesc.

Crescea inima maiestosului și blândului ostași, și cresceau într'una iubirea și venerațiunea noastră pentru dânsul.

Intocmai după cum în bătăliă, căpitanul, cu gestul și cu vorba, cu avântul și cu focul care-î insutesc puterile, își înflacăra soldații și, ca pe nisce smei, îi aruncă într'un cuget și 'ntr'ua simțire în contra liniilor dușmane,—tot ast-fel Generalul Ión Emanoil Florescu insuția puterile noastre cu energia, credința și entusiasmul său în veci tinere.

Indoiéla și scepticismul, desilusiunea și descurajarea nu mușcară nici odată din inima lui. Cum s'ar fi îndoit și cum s'ar fi descuragiat sufletul Generalului Florescu când, în răslățirea unei vieți atât de pline, el își văduse toate dalbele-î visurii realizate, când tot ce dorise i se alesese, pôte adese ori și mai strălucitor de cât văduse el prin inchipuire?

Pentru el cuvântul *imposibil* nu esista în fața voinței. Intr'un iuruși de credință și de entusiasm, piedica era 'nlăturată, greutatea biruită, reua-voință înfrénată, dușmănia domolită, și Generalul mergea înainte, înalt, frumos și mare, cu surisul adimenitor pe buze, cu privirea curată și impunătoare, întindând mânele în drépta și în stânga și părënd a dice tuturor:

— Urmați-mă, Domnilor, e vorba de Bine, de Drept și de Frumos în patria română!

Vor răsuna în totdeuna, Generale, aceste cuvinte și aceste îndemnuri în inimile noastre. Te vom vedé înainte-ne, și vă vom vedé pe toți, o incomparabili luptători pentru mărirea némului nostru, vă vom vedé înainte-ne ori de câte ori va fi vorba să 'ncepem pentru gloria României vre-ua spornică lucrare,—și vă vom

vedé, Prea Bunule, nu ca astădi, în maiestatea rece și nemișcată a marmorei, ci ca în viața-vă de pene mai alaltăeri, plină de bilșuguri și neobosită la fapte bune.

V'ați înălțat la locașul celor fericiți în mijlocul mâhnirei unui întreg popor care v'a spus la toți ceia ce-sunt sigur! istoria va scrie în paginile-î neperitoare că, adică, n'ați luptat luptă deșertă, n'ați vènat țintă nebună, n'ați visat ȗile de aur pe astă lume de amar,—ci că, din contră, luptele tôte vi s'aũ isbândit, ținta cea sfântă v'ați atins-o, visele de aur ale tinereței vi le-ați vèdut cu ochii într'ua viață lungă și plină de gloriă.

Noi cari rămânem, v'am fi voit, Generale, și pe tine și atăția alți luptători de frunte, v'am fi voit nemuritori cu trupul, după cum sunteți nemuritori cu faptele, și v'am fi voit ast-fel pentru ca, întocmai ca stâncele neclintite în mijlocul valurilor mării, voi rămânend între noi, să ne fi arètat ȗilnic ce aũ putut face uă iubire fără de margini, uă credință mai mare ca muntele și un entusiasm de tôte biruitor.

